Ekeberg

Den två miljarder år gamla Ekebergsmarmorn har fått namn av gården vid Hjälmaren som den en gång skeppades ut ifrån.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **BORGHAMNSTEN**

Urberget vid Närkeslätten är drygt 1,7 miljarder år, men de rika tillgångarna på kalksten och skiffer går tillbaka till kambrosilurtiden för 570 miljoner år sedan. Berggrundens ständiga rörelse gjorde att dagens Närke vid den tiden befann sig vid ekvatorn, där stora områden av sedimentära bergarter, som sandsten, skiffer och kalksten, bildades.

I dag är området mest känt för sin dolomitiska Ekebergsmarmor, uppkallad efter Ekebergs gård vid Hjälmaren. Marmorn började brytas 1896 och bryts i dag vid Glanshammar nordost om Örebro.

Den vita Ekebergsmarmorn och den gröna Kolmårdsmarmorn brukar beskrivas som de mest kända marmorsorterna i Sverige.

Ekebergsmarmor finns i flera nyanser, men vit är vanligast. Den har en något gulare ton än den klarvita italienska Carraran. Ekebergsmarmorn är också relativt tålig mot saltvatten.

BORGHAMNSTEN ÄR SKANDINAVIENS ledande producent av byggnadssten i marmor och hämtar sin sten i brottet i Glanshammar.

– Efterfrågan är större än på många år, och det är framför allt vit marmor som kunderna vill ha, säger vd Peter Gustafsson. Jag trodde att den globala oron skulle kyla av marknaden, men rent generellt har det varit många stora offerter ute den senaste tiden. Vi har bland annat fått en beställning från en bank i Zürich som ska ha 1 500 kvadratmeter vit marmor i stora plattor.

– Här hemma är Svenska kyrkan är en stor beställare, vi levererar bland annat till en kyrka i Malmö där takbeläggningen i skiffer ska bytas ut till marmorplattor. Den ska även renoveras invändigt och pelare och väggar ska bekläs med marmor.

I dagarna slutförs även ett större arbete på Universitetssjukhuset Mas där Borghamnsten har levererat 500 kvadratmeter till ett golv.

Stora offentliga beställare dominerar alltså bland kunderna, men intresset för marmor ökar även privatsidan.

– Vi jobbar själva inte direkt mot privatmarknaden, men vi märker det på förfrågningarna från många entreprenörer.

Hur ser trenderna ut när det gäller marmoranvändning?

– Det brukar svänga. Vi jobbar med både marmor och kalksten och just nu står marmorn för 70-75 procent av produktionen.

Det är en sten som många förknippar med exklusivitet…

– Ja, jag har varit med om att en beställare i norra Sverige inte vågade beställa marmor, trots att tillgången skulle göra det billigare att använda marmor i stället för kalksten. Man var helt enkelt rädd för att marmorn skulle sticka i ögonen på skattebetalarna.

När kommer Ekebergsmarmorn mest till sin rätt?

– Den passar väldigt bra till utomhusbeklädnader eftersom den tål saltvatten så pass bra. Stenen slår sig inte som andra marmorsorter. Du kan till exempel sätta den ända ned till marknivå, där man i många andra fall använder granit i stället. ■

Den dolomitiska Ekebergsmarmorn är Närkes landskapssten.

FAKTA

Detta är marmor. En metamorf bergart, som har bildats då kalksten utsatts för höga tryck och temperaturer vilket har lett till att struktur och kemisk sammansättning förändrats. Det är en relativt lättbearbetad sten som har använts av människan i tusentals år. De vanligaste användningsområdena för Ekebergsmarmor är som byggnadssten i golv, trappor, in- och utvändig väggbeklädnad, fönsterbänkar med mera.

Vanliga ytbearbetningar. Polerad, slipad, fräst, blästrad och borstad.